42. Tiistaina 16 päivänä huhtikuuta 1996

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys laeiksi tullilain ja valmisteverotuslain 21 §:n muuttamisesta 1117

Hallituksen esitys 178/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 2/1996 vp

2) Hallituksen esitys laeiksi vuoden 1951 kalastuslain 90 §:n ja vuoden 1982 kalastuslain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 200/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 3/1996 vp

Ainoa käsittely

3) Hallituksen esitys Luoteis-Venäjän alueellisen riskipääomarahaston teknisen avun rahastoa koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 1118

Hallituksen esitys 5/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 6/1996 vp

Ensimmäinen käsittely

4) Hallituksen esitys laiksi teletoimintalain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 180/1995 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 2/1996 vp

5) Hallituksen esitys laeiksi merimieslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 1123

Hallituksen esitys 199/1995 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 1/1996 vp

Lähetekeskustelu

6) Hallituksen esitys laiksi perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta .. 1123

Hallituksen esitys 15/1996 vp

7) Hallituksen esitys laiksi panttilainauslaitoksista annetun lain muuttamisesta 1124

Hallituksen esitys 16/1996 vp

8) Hallituksen esitys laiksi eräistä väliaikaisista tulleista annetun lain 1 §:n ja liitteenä olevan luettelon muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 17/1996 vp

9) Hallituksen esitys tuomiokapitulien ylläpidon siirtämistä Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle koskevaksi lainsäädännöksi 1125

Hallituksen esitys 18/1996 vp

10) Hallituksen esitys laiksi eräiden kiinteistöjen luovuttamisesta Helsingin kaupungille ..... „

Hallituksen esitys 19/1996 vp

11) Hallituksen esitys laiksi kiinteistön luovuttamisesta perustettavalle kiinteistöyhtiölle Vaasassa ..... „

Hallituksen esitys 20/1996 vp

12) Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain 70 ja 108 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 21/1996 vp

13) Hallituksen esitys laeiksi yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta 1125

Hallituksen esitys 22/1996 vp

14) Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta 1126

Hallituksen esitys 23/1996 vp

15) Hallituksen esitys laiksi työsopimuslain 24 ja 54 §:n muuttamisesta 1130

Hallituksen esitys 24/1996 vp

16) Hallituksen esitys laiksi eräiden maa-alueiden luovuttamisesta Helsingin kaupungille 1132

Hallituksen esitys 25/1996 vp

17) Hallituksen esitys laiksi Steinerkoulusta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 26/1996 vp

18) Hallituksen esitys laiksi maaseutuelinkeinolain 27 §:n, porotalouslain 41 a §:n ja luontaiselinkeinolain 46 §:n muuttamisesta 1134

Hallituksen esitys 27/1996 vp

19) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 5 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 28/1996 vp

Mietintöjen pöydällepano

20) Hallituksen esitys laiksi alkoholilain 10 §:n muuttamisesta 1135

Hallituksen esitys 11/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 4/1996 vp

21) Hallituksen esitys sähköturvallisuuslaiksi 1135

Hallituksen esitys 4/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 3/1996 vp

22) Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain 5 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi . „

Hallituksen esitys 13/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 5/1996 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aaltonen, Aula, Brax, Halonen, Heinonen, Hellberg, Helle, Huuhtanen, Hämäläinen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Juhantalo, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kanerva, Karpio, Kautto, Kemppainen, Kiljunen, Kiviniemi, Koistinen, Koskinen Jari, Koskinen Johannes, Kuisma, Kukkonen J., Leppänen J., Leppänen P., Lindén, Linnainmaa, Luhtanen, Malm, Manninen, Niinistö, Norrback, Nyby, Ojala O., Ojala R., Olin, Paasilinna, Penttilä, Pietikäinen M., Pohjola M., Puisto, Rantanen, Rosendahl, Ryhänen, Saario, Salolainen, Sasi, Tahvanainen, Taina, Tarkka, Tulonen, Tuomioja, Vanhanen, Vehkaoja, Virtanen ja Väistö.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Juhantalo.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat

tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Ryhänen, virkatehtävien vuoksi edustajat Aaltonen, Aula, Brax, Huuhtanen, Hämäläinen, Jaakonsaari, Jansson, Jääskeläinen, Kaarilahti, Kautto, Kiljunen, Kiviniemi, Jari Koskinen, Johannes Koskinen, J. Leppänen, Niinistö, Manninen, Nyby, O. Ojala, Olin, M. Pietikäinen, Sasi, Taina, Tarkka, Tuomioja, Vanhanen, Vehkaoja ja

Väistö sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Hellberg, Jäätteenmäki, Karpio, Koistinen, Penttilä, M. Pohjola, Puisto, Rantanen ja Virtanen,

tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi ed. Paasilinna,

tämän kuun 18 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Isohookana-Asunmaa, Linnainmaa ja Luhtanen sekä yksityisasioiden vuoksi ed. Kanerva,

tämän kuun 19 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Heinonen, Helle, J. Kukkonen ja Norrback sekä yksityisasioiden vuoksi ed. Tulonen sekä

tämän kuun 20 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Rosendahl.

U-asiat

Puhemies: Ilmoitetaan, että 11 päivänä huhtikuuta 1996 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä ovat puhemiehelle saapuneet valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitetut Euroopan unionin asiat n:ot U 18 ja U 19.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitut asiat käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle asian n:o U 18 osalta lakivaliokunnan ja liikennevaliokunnan sekä asian n:o U 19 osalta perustuslakivaliokunnan, ulkoasiainvaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 1995

Puhemies: Ilmoitetaan, että kirjelmän ohella kuluvan huhtikuun 10 päivältä on eduskunnalle saapunut talousvaliokunnalle osoitettuna Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus vuodelta 1995. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 118, 131, 143, 145—147, 149 ja 151. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laeiksi tullilain ja valmisteverotuslain 21 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 178/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 2/1996 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 2, 3, 8, 9, 12, 14, 20 a—20 f § ja 20 a §:n edellä oleva väliotsikko, 25 § sekä 47 ja 47 a § ja 47 §:n edellä oleva väliotsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 21 § ja sen edellä oleva alaotsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys laeiksi vuoden 1951 kalastuslain 90 §:n ja vuoden 1982 kalastuslain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 200/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 3/1996 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 3. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 6 a, 37 ja 95 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 90 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys Luoteis-Venäjän alueellisen riskipääomarahaston teknisen avun rahastoa koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ainoa käsittely
Hallituksen esitys 5/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 6/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laiksi teletoimintalain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 180/1995 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 2/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu:

Ed. S a a p u n k i : Arvoisa rouva puhemies! Kun teletoimintalain muutos tuli eduskuntaan, niin jo valmisteluvaiheessa odotettiin lain esittävän huomattavan paljon pitemmälle menevää kilpailua, mutta eräistä syistä se sitten tuli huomattavasti riisutummassa muodossa kuin mitä alunperin meille oli kerrottu. Lakiesityshän ei avaa varsinaisesti paikalliskilpailutoimintaa telealalla juuri ollenkaan, ja se johtuu siitä, että teknisesti Suomi ei ollut vielä valmis tuohon toteutukseen ja siksi se siitä jäi pois. Myös puhelinyhdistysten osakkaiden omistuspohjan vaikutus kilpailun avaamiseen oli selvittämättä.

Lakiesityksellä pyritään teletoimintaa saamaan vapaammaksi elinkeinotoiminnaksi. Yritysten pääsyä telealalle myös tullaan helpottamaan eli uudet yrittäjät pääsevät nykyistä helpommin alalle. Telemaksujen sääntelyä myös tullaan huomattavasti purkamaan.

Teletoimintalupa on myönnettävä aina sen hakijalle, kun laissa säädetyt ehdot on täytetty. Myös telelaitos, jolla on oikeus rakentaa televerkkoja, on velvollinen antamaan ja vuokraamaan liittymiä muille telelaitoksille, joilla itsellään ei verkkoja ole oikeus rakentaa. Tällä estetään muun muassa se, ettei jatkuvasti tarvitse kaivella katuja auki, vaan pystyttäisiin käyttämään olemassa olevia verkkoja. Samoin vuokrausvelvollisuus koskisi vapaita kaapelikanavia, kanavien osia ja radiomastojen antennipaikkoja. Lain pitäisi tulla voimaan 1.6.

Valiokunta joutui kuitenkin muutamissa asioissa ottamaan kantaa lakiesitykseen, vaikka se koko ajan työskentelikin yksimielisyyden vallitessa.

Ensinnäkin perustuslakivaliokunta antoi 8 §:ään määrätyt ohjeet, miten heidän mielestään se pitäisi muuttaa, ja sen me teimme, mikä siellä näkyy 8 §:n osalla myös mietinnössä. 10 a § käsittelee vuokrausvelvoitteita yhteyksien osalta sellaisille telepalveluyrityksille, joilla ei ole omaa verkonrakennusoikeutta. Muunnettu lakitekstin osa on mietinnössä sivulla 5. Se on siellä viivattuna ja jos sen lyhyesti luen, niin käy paremmin ilmi, mistä asiassa on kysymys.

"Sen estämättä, mitä 1 ja 2 momentissa on säädetty, telelaitos ei ole velvollinen vuokraamaan toiselle telelaitokselle yleisen teletoiminnan harjoittamista varten yhteyksiä, antennipaikkoja eikä kaapelikanavien vapaina olevia osia, jos ne ovat tarpeen televerkkoa ylläpitävän telelaitoksen omien käyttäjien nykyistä ja kohtuullista tulevaa tarvetta varten."

Eli ei voida pakottaa valiokunnan mielestä vuokraamaan verkkoja, mitä äsken luettelin, jos itse tarvitsee niitä, ettei toinen vuokraa ja yhtäkkiä perusverkon joutuu omistaja uudelleen rakentamaan. Ei sekään ole oikein.

Toinen kohta, mihin kiinnitimme laissa huomiota ja se on myös lakitekstiin merkitty alleviivattuna: "Toimiluvan saaneen telelaitoksen, joka on vuokrannut toiselta telelaitokselta yhteyksiä 1 momentin nojalla, tulee eriyttää näiden yhteyksien käyttöön perustuva liiketoimintansa muusta toiminnastaan siten, että eriytettäville toiminnoille laaditaan tilikausittain tuloslaskelma ja tase. Tuloslaskelma ja tase, joiden tulee olla telelaitoksen kirjanpidosta johdettavissa, on laadittava soveltuvin osin kirjanpitolain (655/73) säännösten mukaisesti." Tällä estetään telelaitosten ristisubvention mahdollisuus. Toisaalta lain mahdollisen kiertämisen takia ei tarvitse perustaa uusia tytäryhtiöitä, kuten alkuperäinen lakiteksti tältä osin olisi pakottanut tekemään.

Lain 23 § on myös muutettu. Se koskettelee tiedonsaantioikeutta käsittelevää asiaa ja se on muutettu perustuslakivaliokunnan esityksen mukaisesti. Lakitekstissä, kun se tullaan eduskunnassa hyväksymään, on myös meillä valiokunnassa nimellä U 7 kulkeva laki. Sen jälkeen me tulemme valiokuntana ilmoittamaan, että Suomella ei ole enää tarvetta asiaa käsitellä, koska meillä voimassa oleva lainsäädäntö jo kattaa hyvinkin ne, mitä U 7:ssä on määritelty.

Syksyllä on liikenneministeriön taholta ilmoitettu, että teletoimintalakiin tulee jatkoa ja silloin tulee paikalliskilpailu menemään huomattavasti pitemmälle. Valiokunta oli mietintöä laatiessaan kannanotoissaan täysin yksimielinen.

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! On olemassa sellainen ajattelutapa, että uusliberalismi on ennen muuta kovan lännen oppia ja että Suomi lännen tielle lähdettyään tulee jotenkin perässä tämän uusliberalistisen ideologian läpiviemisessä, jossa markkinatoimijat saavat täyden vallan. Käsitys ei ole oikea liikenneministeriön toimialueella. Liikenneministeriön toimialueella Suomi on suorastaan ultraliberalistinen maa. Tämä koskee teletoimintaa ja rautateitä, jotka nekin on yhtiöitetty, ja rautateilläkin voi alkaa kilpailu tietyn ajan jälkeen. Nyt ollaan vielä postitoiminnan alallekin viemässä kilpailu ja sallimassa ns. kermankuorinta.

Telekilpailun tuloksille on hurrattu. On sanottu, että se on tehnyt alalla toimivat firmat virkeämmiksi ja kuluttajien palveluksista maksamat hinnat ovat alentuneet. Jotakin tottakin tässä tietysti on. Mutta tässä on sivuutettu kuitenkin se pitemmän ajan näkökulma, joka ei ole ollenkaan niin ruusuinen, kuin ylipäätänsä saattaisi luulla. Uhkaamassa nimittäin on, että ajan myötä kilpailutoiminta kehittää palveluja vain maan tiheimmin asutussa osassa ja syrjäseudut jäävät esimerkiksi investointien osalta vähemmälle.

Kun puhun syrjäseuduista, en nyt puhu vain Utsjoesta tai Lapin läänistäkään, vaan noin 90 prosentista maan pinta-alasta. Niin tämä pitää nähdä, näin isona kansallisena kysymyksenä. Nimittäin uhkana on tietysti se, että kun nämä maan laajuiset palvelut ovat valtionyhtiöiden vastuulla niin telepuolella kuin myös Postin ja myös rautateiden osalta ja kun niiden tulopuoli ajan myötä heikkenee, millä ne pitävät yllä maan laajuiset palvelut. Se on se suuren luokan kysymys, jonka edessä olemme.

Tässä yltiöpäisessä kilpailuttamisessa, yltiöpäisessä uusliberalismissa, ultrauusliberalismissa, jää sivuun myös se Suomen erityispiirre, joka pitäisi ottaa huomioon: Suomi on iso harvaanasuttu maa, hyvin laaja maa, jossa on vähän asukkaita. Ei täällä ole mitään erityisen hyvää pohjaa kilpailulle muualla kuin ihan muutamissa isoimmissa taajamissa. Nämä asiat ovat jääneet pohtimatta syvällisesti, kun tätä kilpailuideologiaa on runnottu läpi ja kun sitä edelleen aiotaan runnoa eteenpäin.

Nythän nimenomaan on seuraavaksi tekeillä suuren luokan ratkaisu postitoiminnan osalta, tätä samaa kysymystä hyvin läheltä sivuava. Jos siellä kermankuorintaa sallitaan, Suomen Posti Oy:n mahdollisuudet hoitaa koko maan palveluja tasavertaisin ehdoin heikkenevät oleellisesti. Tämä pitäisi päättäjien nyt ottaa hyvin vakavasti huomioon ja painaa jarrua. Katsotaan nyt joku vuosi, miten tässä selvitään näillä jo nyt tehdyillä isoilla muutoksilla, jotka on telepuolella tehty ja nyt aiotaan ulottaa Postin puolelle kilpailun sinne tuomiseksi.

Tässä sivumennen voi todeta, että matkailu aina vahvistaa varmaankin jokaisen omia mielipiteitä. Kun Japanissa kysyimme, mitä Japani aikoo tehdä postikilpailun osalta, niin he kysyivät, miten niin kilpailun osalta, postihan on julkista toimintaa, joka kuuluu valtion hoidettavaksi. Japanissa tietysti on vain 120 miljoonaa asukasta saman kokoisella alueella kuin Suomi. Mutta Suomessa ollaan paljon rohkeampia ja mennään vain oikopäätä kilpailuttamaan alueita, jotka saattavat johtaa yhteiskunnalliseen takaiskuun isoimmalle osalle maata.

Japani ei ole tätä ultraliberalismia ilmeisesti saanut tietoonsa ja saattaa myöhemmin innostua sekin, muttei ollut ainakaan vielä suuntautumassa tälle tielle. (Ed. Saari: Japani ei kuulu EU:hun!) — Mitä tulee EU:hun, niin kuten jo aluksi totesin, ei tämä ole EU-ideologiaa, meillä on tämä yltiöpäinen kilpailuttaminen. Tämä on suomalaista perua. EU:ssa monet maat, useimmat, ovat paljon pidättyvämpiä ja pitävät huolta siitä, että koko maan palveluista vastaavat yritykset voivat toimia ja hyviä palveluja koko maassa antaa.

On tietysti nyt kuitenkin sellainen paradoksi, näennäinen, tässä minun puheenvuorossani, että kun olen tämän filosofisen osan esittänyt, siirryn vaatimaan teletoiminnan alalla täydellistä kilpailuvapautta myös valtionyhtiölle. Tässähän on vielä tehty niin, ettei ole menty edes kilpailuun koko laajuudessaan, vaan kilpailutoiminta on ulotettu vain niille alueille, jotka ovat valtionyhtiön reviirillä olleet. Eli kilpailu on tuotu kauko-

puheluihin ja ulkomaanpuheluihin, mutta paikallispuheluissa olla jköttää monopoli edelleenkin.

Mitä tästä seuraa? Juuri se, että Tele Oy:n mahdollisuudet tulorahoitukseen ovat heikentymässä. Ellei olisi ollut tätä matkapuhelinbuumia, kännykkäbuumia, ties missä tilanteessa jo nyt olisimme. Se on pelastanut tilanteen toistaiseksi.

Mutta miten käy pitkässä juoksussa 10, 20, 30 vuoden päästä, mikä tilanne on silloin, siihen pitää iso huomio kiinnittää nyt. Esimerkiksi teletoiminnan investoinnit ovat sellaisia, että ne tulevat näkyviin vuosikymmenien myötä ja vaikuttavat suunnattoman paljon esimerkiksi siihen, mihin yritystoiminta sijoittuu maassa, koska yhä enemmän ollaan tietoliikenteen varassa ja sen pohjalta myös päätöksiä tehdään. On ehdottomasti huolehdittava siitä, että koko maassa on hyvät telepalvelut, ihan viimeisen päälle hyvät. Kun ne ovat todella hyvät, tavallaan myöhemmässä tulevaisuudessa ainakin ja aika piankin jo häipyy myös kaupungin ja maaseudun ero, jos semmoista eroa Suomessa nyt oikeastaan onkaan. Esimerkiksi etätyö tulee hyvinkin mahdolliseksi ja sitä jo tehdään, mutta se tulee laajassakin mielessä mahdolliseksi sitten, kun opitaan käyttämään näitä televerkkoja, mutta niiden pitää olla hyvässä kunnossa. Pitää olla resurssit, että ne investoinnit pystytään ajoissa suorittamaan ja hyvää verkkoa ylläpitämään.

Eli kun sanottu telepuolella a, sitten pitää sanoa b. Minusta ei olisi ollut mitään tarvetta lähteä näihin investointeihin, siis päällekkäisinvestointeihin. Niistäkinhän on kysymys nimenomaan, kun on kilpailuun menty. On rakennettu päällekkäisiä verkkoja. Monta miljardia markkaa on palanut minusta turhaankin rahaa. Mutta kun a on sanottu, pitää sanoa b. Eli valtionyhtiöille pitää turvata mahdollisuus päästä myös paikallispuheluista kilpailemaan.

Tämä lakiesitys, joka nyt on käsittelyssä ja täällä tulee hyväksytyksi, ei nykytilannetta merkittävästi miksikään muuta. Tämä ei ratkaise vielä mitään. Tässä on toiveissa se, että jotakin ratkaisuja tulee. Mutta liikennevaliokunta nyt ainakin on sitä mieltä, että pitää tulla pian niitten uusien esitysten, jotka todellisen kilpailutilanteen saavat aikaan, jotta valtionyhtiön tulopohja voidaan turvata ja jotta koko maassa jatkossakin ovat kunnolliset palvelut. Minä vetoan kaikkiin kansanedustajiin, että kilpailuasioita mietittäisiin hyvin tarkasti nyt, koska jos tehdään vääriä ratkaisuja, vaikea on tilannetta enää korjata.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pääsuunniltaan olen aika lailla samaa mieltä kuin ed. Tennilä. Ehkä hän käytti vähän liian leveätä sivellintä puhuessaan yhtä aikaa Telestä, Postista ja VR:stä. Ne ovat oma kokonaisuutensa kukin, eikä niitä voi käsitellä samalla tavalla. Nimenomaan Telen osalta kysymys on sillä tavalla teknisestä osa-alueesta, että tulevaisuutta tulee säätelemään hyvin paljon tekniikan kehitys. Me, jotka olemme olleet tilaisuudessa nähdä viimeisimpiä alan uutuuksia, olemme voineet todeta, että kysymys kilpailusta asettuu hyvin erinäköiseksi kuin kysymys esimerkiksi kilpailusta Postin kohdalla, sen seikan takia että tekninen kehitys on kulkenut niin pitkälle.

Arvoisa rouva puhemies! Perusajatuksen, että valtiota lähellä olevien yritysten täytyy pystyä kilpailemaan samoin ehdoin kuin aivan yksityisten, sen periaatteen tietysti täytyy olla pyhä.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Panin suurella tyytyväisyydellä merkille, että sosialidemokraattisen puolueen varapuheenjohtaja toteaa postitoiminnan kilpailun ongelmat. Näin ymmärsin hänen puheenvuoronsa sisällön tältä osin. Siellä ongelmia tietysti lisää myös se, että volyymi eli kokonaismäärä pienenee Postin puolella. Siellä kilpailtava massa pienenee ja silti aiotaan kilpailu rysäyttää päälle. Ainakin liikenneministeriön eräät virkamiehet ovat niin esittäneet ja niin kuulostaa liikenneministerikin tekevän.

Telen puolella tietysti on kilpailun tuominen sinne ollut vaikutuksiltaan toistaiseksi ainakin vähävaurioisempaa siksi, että siellä määrät kasvavat ja uutta tulee koko ajan. Tämä on se ero, joka pitää tietysti nähdä. Kyllä se huoli on kuitenkin, miten pitemmän päälle pystytään koko maa pitämään yllä. Kaikkea hienoa tekniikkaa tulee, mutta jos perusverkkoa ei pystytä pitämään yllä, palvelut eivät ole käytettävissä. Tästä pitää huoli kantaa.

Ed. Karhunen: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! On täytynyt varmaan paljon vettä virrata vaikkapa Vantaassa, kun ed. Tennilä vasemmistoliitosta tulee korokkeelle vaatimaan kilpailun pikaista avaamista. Kunnioitettavaa, ja on ollut erittäin miellyttävää, että muun muassa tässä kysymyksessä olemme pöydän eri puolilta ed. Tennilän kanssa liikennevaliokunnassa toisemme onnistuneet löytämään.

Hallituksen esitys laiksi teletoiminnan muuttamisesta todellakin jatkaa teletoiminnan avaamista kilpailulle. Suomihan on selkeästi edelläkävijä eurooppalaisten maiden joukossa teletoiminnan kilpailuttamisesta, ja kokemukset, joita meillä on ulkomaan-, kauko- ja matkapuhelujen toiminnan kilpailuttamisesta, ovat erittäin positiivisia. Hyödyn on kerännyt ennen kaikkea kuluttaja, käyttäjä, laskeneina hintoina ja kilpailukykyisinä palveluina.

Lakiehdotuksessa otetaan pieni, erittäin pieni, vähän tuskastuttavan pieni askel paikallispuhelukilpailun tiellä. Valmisteilla kuitenkin liikenneministeriössä on, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja totesi, pidemmälle menevä hanke paikallispuhelukilpailun todelliseksi aloittamiseksi. Huomionarvoistahan on, niin kuin ed. Tenniläkin totesi, että aiemmin on mahdollistettu yksityisten yritysten kilpailumahdollisuudet valtionyhtiö Telen perinteisillä vahvoilla alueilla. Vasta paikallispuhelukilpailun avautuminen tuo Telelle mahdollisuudet kilpailla yksityisten puhelinyhtiöiden kanssa. Reiluihin pelisääntöihinhän liike-elämässä ja taloudellisessa toiminnassa kuuluu, että molemmille annetaan samat eväät ja mahdollisuudet kilpailla samoilla alueilla.

Hallituksen esityksessä paikallispuhelukilpailua helpotetaan siltä osin, että velvoitetaan Tele, jolla on oikeus rakentaa televerkkoja, antamaan liittymä ja vuokraamaan yhteyksiä myös muille telelaitoksille. Huomionarvoista on, että velvoitus vuokrata koskee myös sellaisia yhtiöitä, joilla itsekin on oikeus rakentaa televerkkoja.

Esityksen keskeinen ydin on siinä, että tällä voidaan pyrkiä estämään päällekkäisten investointien syntymistä teletekniikassa, ja näin pienessä valtiossa kuin Suomi tuntuukin todella turhalta resurssien hukkaamiselta, että rakennettaisiin kaksi maan kattavaa rinnakkaista verkkoa. Sen vuoksi on hyvä, että pyritään vapauttamaan verkkokapasiteettia eri yhtiöiden käyttöön.

On sanottu, että todellista kilpailua paikallispuhelutoiminnassa on syntynyt vain niissä maissa, joissa on päällekkäiset verkot. Onko Suomen pakko tehdä kaikkia samoja virheitä, mitkä muut ovat tehneet edellä? Eikö kerrankin voitaisi, ainakin yrittää toimia hieman järkevämmin?

Lakiesitys lähinnä kirjaa lakiin palveluoperaattoreiden aseman, helpottaa teletoiminnan alallepääsyä ja purkaa hintavalvontaa. Kuitenkin huomattavasti tärkeämpää on se, mihin suuntaan jatkossa lähdetään teletoiminnan lainsäädännön kehittämisessä. Keskeisimpiä kysymyksiä lähitulevaisuudessa onkin, miten nykyiset paikallistoiminnan omistajuuden ja telepalvelujen myynnin esteet ja näiden sitomiset toisiinsa pystytään purkamaan käyttäjien edun mukaisesti.

Yksityiset puhelinyhtiöthän perivät omistajaasiakkailtaan tänä päivänä muita olennaisesti alempia hintoja. Tämä on käytännössä erittäin suuri kilpailun este paikallispuhelutoiminnassa. Kysymyksen ratkaiseminen ei kuitenkaan ole helppo. Se on yksi syy, minkä takia teletoimintalainsäädännön muuttaminen tehdään kahdessa osassa. Tähän omistajuuden ja asiakkuuden erottamiseen toisistaan liittyy varmasti hyvin paljon perustuslaillisia ongelmia, joiden ratkaiseminen ei ole helppoa sen enempää liikenneministeriössä, teleyhtiöissä kuin täällä eduskunnassakaan.

Muita merkittäviä esteitä on myös numeroiden siirrettävyyden puuttuminen. Valiokunta esittääkin mietinnössään yksimielisesti, että hallitus valmistelee niin pian, kuin teknisesti on mahdollisesti, esityksen numeroiden siirrettävyydestä. Tilapäisratkaisuna mainitaan hallituksen esityksen perusteluissa menettely, jonka mukaan liikenneministeriö määräisi telelaitokset toteuttamaan numeron siirrettävyyden soitonsiirtona jo ennen yleisen numeron siirrettävyyden täytäntöönpanoa. Numeroin siirrettävyys on asia, joka tuli lähes poikkeuksetta lähes kaikkien asiantuntijoiden lausunnoissa esille, muun muassa kilpailuviraston, Keskuskauppakamarin, Suomen Yrittäjien, Suomen Journalistiliiton, hyvin monien tahojen. Jokainenhan meistä aikaisemmin analogisen teletekniikan aikana muuttaneista tietää, mikä ruljanssi on jo yksityiselle ihmiselle puhelinnumeron vaihtuminen, saatikka millainen operaatio se on suurelle yhteisölle ja yritykselle. Yritykselle syntyy huomattavia kustannuksia muun muassa painotuotteiden uusimisesta, mutta numeron muuttuminen saattaa myös aiheuttaa eräiden asiakassuhteiden jopa menettämisen.

On esitetty paljon kritiikkiä siitä, että teletoimintalain uudistaminen on pilkottu kahteen osaan, mutta ainakin itse valiokunnassa olen tullut vakuuttuneeksi, että pieni askel ensin mahdollistaa tulevaisuudessa, toivottavasti jo ensi syksynä sen suuren ratkaisevamman askeleen ottamisen paikallispuhelukilpailussa.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Karhunen totesi erinäköisiä esteitä, mitä tässä on olemassa, ja mahdollisesti uhkatekijöitäkin. Kyllä tässä on sellainen

lisäys lähinnä verkon käytön osalta hinnoittelussa, millä tavalla vuokraava telelaitos hinnoittaa käyttöoikeuden. Se varmaan tulee aiheuttamaan vielä monia mahdollisesti jopa riitatapauksia jatkossa, että saadaan käyttöön oikealla hinnalla nämä mahdollisuudet.

Kun mietin lain yleistä henkeä, ongelma on verkon riittävyyden määrittäminen, millä tavalla se yritys, jolla verkkoa on käytössä, sanoo sen ja millä tavalla voidaan osoittaa, että se ei halua pitää monopolia, koska sehän voi esitellä suunnitelmia, että sillä yhteisöllä on tarkoitus laajentaa teletoimintaa. Kuka sen voi sanoa, mikä näistä on oikea? Siihen en erotuomaria usko löytyvän.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Varmasti VR:n pääjohtaja Eino Saarisen mielipiteeseen voi yhtyä, kun hän toteaa, että Suomeen on tullut ikään kuin kilpailuttamisen ideologinen pakko. Tässä viittaan rautateihin. Yleensäkin liikenneministeriön ja myös liikennevaliokunnan alaisuudessa on jatkuvasti kilpailuttamista käsitelty, monesti paljon kielteisemmissä yhteyksissä kuin mihin tämä mietintö viittaa.

Toteaisin teletoiminnan kilpailuttamiseen, että tästä kilpailutilanteesta huolimatta radiolinjan ja Telen yhteistyö on lähes olematonta ja ikään kuin myönteiset asiat ovat heijastuneet ehkä hintoihin, mutta eivät lainkaan palveluiden tasoon. Molempien osalta voidaan olla tässä varsin vähän tyytyväisiä. Tulevaisuudessa on varsin tärkeätä, että myös paikallispuhelut samalla tavalla asettuvat samalle linjalle kuin kaukopuhelujen kohdalla on tapahtunut. Tässä tämä huoli, mikä tähän suuntaan on jo sanottu, on varsin perusteltu.

Ed. M ö l s ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä useissa puheenvuoroissa ja viimeksi ed. Lahtela jo totesi ongelman, joka liittyy verkkojen vuokraamiseen. Sehän oli asia, joka oli käsiteltävänä myös perustuslakivaliokunnassa, ja todettiin, että estettä siihen ei ole tämän lainsäädännön yhteydessä. Lakiehdotushan lähtee siitä, että liikenneministeriö olisi jonkinlainen päältäkatsoja, kun vuokrahintoja määritellään. Nyt on kuitenkin niin, että kun linjoja on vedetty eri puolille Suomea ja erilaisin kustannuksin, suuri pelko on siitä, että ne taksat, jotka vuokralle määritetään, eivät kata niitä kustannuksia, jotka yhtiölle ovat aiheutuneet. Minusta jatkossa on täysin välttämätöntä, että ennen kuin verkkojen vuokrahintoja määritellään tarkemmin, muistetaan, että toki niillä voidaan myös estää kilpailua, jos ne määritellään liian korkeiksi, mutta toisaalta myös kustannusvastaavuus on täysin välttämätön, kun verkkoja vuokrataan alalle tuleville yrityksille.

Ed. S a a r i : Arvoisa puhemies! Kun puhumme Suomen teleoloista, meidän on syytä muistaa se historiallinen kehitys, miten tähän tilanteeseen on tultu. Se nimittäin Suomessa poikkeaa aika perusteellisesti yleensä Euroopan maiden teletoimen kehityksestä.

Aikanaan tsaarin hallintohan ei pitänyt puhelintoimintaa lainkaan strategisena asiana ja kysymyksenä, vaan nimenomaan lennättimen hallintaa. Sen vuoksi Suomeen sallittiin Venäjän vallan aikana syntyä yksityisiä alueellisia puhelinlaitoksia. Niin meille vuosikymmenten mittaan muodostui järjestelmä, jossa suurimmat asutuskeskukset, tiheimmin asutut alueet olivat yksityisten alueellisten puhelinlaitosten hallussa eli maan pinta-alasta noin kolmasosa. Kaksi kolmasosaa pinta-alasta sitten jäi valtiollisen Telen hoidettavaksi, yleensä alueet, joissa ei riittävästi taloudellista potentiaalia ollut. Liittymien määrä oli päinvastainen eli yksityisten toimilupalaitosten liittymämäärä oli noin kaksi kolmasosaa ja Telen liittymämäärä noin yksi kolmasosa.

Kaukopuhelinliikenne kuitenkin oli siihen aikaan Telen monopoli ja aikana, jolloin Tele oli osa Posti- ja telehallitusta eli valtion virasto, kaikki Telen asiat käsiteltiin valtion budjetissa. Valtion budjetissa määrättiin muun muassa kaukopuhelutaksa, joka oli selkeä valtion rahastuskeino siihen aikaan. Ennen kaukopuhelukilpailun vapauttamista kaukopuheluliikenne bisneksenä edusti yli neljää miljardia markkaa ja osa siitä meni valtion pussiin. Valtio rahasti tällä toiminnalla.

Tällä hetkellä kaukopuhelubisnes on kutistunut noin 400 miljoonaan markkaan, siis vajaaseen 10 prosenttiin siitä, mitä se oli aikoinaan. Kyllähän aivan vastaan väittämättä voidaan sanoa, että maan syrjäiset alueet, joista pitää soittaa pitkiä kaukopuheluja, ovat tästä kehityksestä saaneet aika merkittävän hyödyn.

Minusta liikennevaliokunta on aivan erinomaisella tavalla tehnyt mietintönsä. Kilpailuttamisessahan on edetty vaiheittain sillä tavalla, että ensiksi on avattu kilpailulle Telen, siis valtionyhtiön bisnesalueet, ja voidaan todeta, että niistä pääosa on kutistunut pois. Sen sijaan paikallisliikenteessä kilpailu on edelleen avaamatta.

Mitä yleensä ottaen tulee teletoiminnan yhtiöittämiseen ja kilpailuttamiseen, kyllä minusta

se on ollut aika perusteltua sen vuoksi, että tekniikka on siinä edennyt niin valtavalla vauhdilla, että valtion budjettivirastona Telen kehittäminen olisi ollut erinomaisen vaikeaa. Me jokainen tunnemme valtion budjettibyrokratian hitauden ja moniportaisuuden. Siinä tahdissa, missä Telen tekninen puoli on kehittynyt, ei asia olisi ollut hoidettavissa.

Yksi hyvin merkillinen seikka on myös se, että Suomi siitä huolimatta, että se on näin vähäväkinen, harvaan asuttu maa, on telepalveluitten osalta kiistattomasti maailman huippua niin verkon kuin palveluittenkin osalta. Luultavasti syynä kuitenkin on se, että meillä hyvin pitkään on ollut jonkin tasoista kilpailua. Tässä kilpailussahan Suomi on EU-maista selkeä edelläkävijä. Oikeastaan kaikissa muissa EU-maissa tilanne on ollut se, että teleala on kokonaisuudessaan ollut valtion viraston toimialaa, ja sen vuoksi kilpailun avaaminen on ollut hyvin vaivalloista, hidasta ja teennäistä.

Se, että kilpailu on nostanut meillä telealan kehityksen maailman huipulle, on myös tarjonnut meillä aika huomattavan mahdollisuuden telealan teollisuuden kehittymiselle. Väitän, että muun muassa Nokian nousussa yhdeksi maailman johtavaksi telelaitteiden valmistajaksi on ollut huomattava merkitys sillä, että Nokialla on ollut omassa maassa selkeä kotikenttä, jonka varaan se on voinut tuotekehittelyä rakentaa.

Nyt kun puhutaan jatkotoimista, minusta on erittäin hyväksyttävää se, mitä liikennevaliokunta mietinnössään edellyttää, eli että loppuosa toiminnasta saatetaan kilpailun piiriin ja tällä tavalla Telelle, teleyhtiölle, Telecom Finlandille annetaan riittävän hyvä ja varma kilpailuasema. Se on erinomaisen tärkeää siksi, mitä täällä aikaisemmin on puhuttu, eli että ainoastaan sillä, että Tele pysyy riittävän vahvana, voidaan turvata koko maan verkon kunnossapito.

Myös toinen asia, jota täällä ei vielä ole tuotu esiin, mutta joka on aika merkittävä, on se, mitä meidän televerkollemme mahdollisesti tapahtuu poikkeusolojen vallitessa. Kyllähän totuus on se, että Telen verkko on kuitenkin ainut verkko, jota rakennettaessa on otettu huomioon myös poikkeusolot, se kuormitus ja ne tilanteet, jotka verkkoa saattavat silloin rasittaa, ja koko kansallisen tulevaisuuden kannalta minusta siinäkin mielessä on tärkeää, että Telen olemassaolo ja tulevaisuus turvataan.

Arvoisa puhemies! Minusta liikennevaliokunta on tehnyt varsin hyvän mietinnön.

Ed. L i n d q v i s t : Arvoisa puhemies! Voi hyvin yhtyä siihen, mitä ed. Saari totesi, että liikennevaliokunta on ilmeisesti hyvin myönteisessä hengessä ja yksimielisesti tehnyt hyvän mietinnön. Silti on todella nähtävä ne todelliset uhkatekijät, joita liittyy teletoiminnassa sekä verkkojen vuokraukseen että kilpailuttamiseen. Halukkaita varmasti löytyy suuriin kaupunkeihin, mutta entäpä taajamien ulkopuolelle ja haja-asutusalueille? Mikäli vuokrausmenetelmässä ei päästä hinnoittelussa siihen, että verkkojen rakentaminen ja vuokraustoiminta huomioidaan kokonaisuutena, on aika vaikea nähdä, että tasaarvoisesti kansalaiset saavat näitä palveluja tulevaisuudessa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laeiksi merimieslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 199/1995 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 1/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys laiksi perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 15/1996 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. L a x : Arvoisa puhemies! Minulla on varsin lyhyt puheenvuoro tämän asian osalta. Haluan oikeastaan vain lausua, että olen varsin hyvilläni, että valtiovarainministeriö nopeasti on lähtenyt korjaamaan varsinaisen syksyllä käsitellyn lainmuutoksen yhteydessä epähuomiossa

syntyneitä virheitä. Itse kiinnitin samaan asiaan huomiota kirjallisessa kysymyksessä, jonka osoitin hallitukselle vuoden alussa. On todellakin paikallaan nyt, että tällaisia kohtuuttomia tilanteita vältetään hyväksymällä korjaukset, joita esitetään hallituksen esityksessä. Ongelmahan oli se, että taannehtivasti olisi voinut kantaa veroa jopa suurempia arvoja markkamääräisesti kuin mitä itse asiassa perintö tai lahja olisi ollut arvoltaan. Kiitokset hallitukselle ja valtiovarainministeriölle tästä ripeästä toiminnasta.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Ihan voi yhtyä ed. Laxin tunnustuksiin, että tämä asia on tänne saatu, jos kohta sanon, että ei kai voida ajatellakaan, että tällainen laki jäisi korjaamatta. On ilman muuta selvää, että tämmöinen korjaus piti eduskuntaan tuoda. Haluan todeta tässä ääneen sen, että valtiovarainministeriön tai minkään muunkaan intresanttiyhteisön, -järjestön tai -organisaation edustajat valiokunnassa ollessaan asiantuntijoina kuultavina eivät huomanneet porsaanreikää, joka esitykseen sisältyi. Oli hyvä, että jälkikäteen onneksi aika nopeasti lähinnä Keskuskauppakamarin toimesta ensimmäisenä kaiketi tämä virhe huomattiin.

Haluan samassa yhteydessä kuitenkin todeta sen, että hallitus ei näköjään sen sijaan puutu siihen tosiseikkaan, että aika pienten perintöjen ja lahjojen verotusta kuitenkin samanaikaisesti tällä vuoden alusta voimaan tulevalla lailla kiristettiin aika lailla, enimmillään jopa 50 prosentilla aikaisempaan tilanteeseen verrattuna. Muistutan vielä mieliin, että esimerkiksi 50 000 markan suuruisen perinnön kohdalla verotus kiristyi vuoden alusta lähtien 37 prosentilla.

Ed. Salo: Arvoisa rouva puhemies! Perintöja lahjaveron veroasteikkoa kiristettiin vuonna 95 ja tosiaan nyt tätä epäkohtaa ollaan korjaamassa. Kuitenkin lain käsittelyn yhteydessä kannoin jo huolta osakehuoneistojen ja kiinteistöjen verotusarvoista. Koska verottaja näitä arvoja vielä ei ole saattanut ajan tasalle, niin se aiheuttaa edelleen perintöverotilanteessa kohtuuttomuuksia. Toivonkin, että tässä yhteydessä myös laajennettaisiin asian käsittelyä veropuolella tänne verotusarvopuolelle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

7) Hallituksen esitys laiksi panttilainauslaitoksista annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 16/1996 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Panttilainauslaitosten toiminta on julkisen valvonnan alaista osaksi. Se ei ole sitä kokonaisuudessaan, mutta tässä lyhyessä puheenvuorossa en lähde erittelemään tämän valvonnan erilaisia muotoja. Hallituksen esitys jossain määrin parantaa tätä valvonnanalaisuutta, mutta huomautan eräästä asiasta, joka on ongelmallinen, kun panttilaitosten valvonta on kuitenkin vain osaksi julkisen valvonnan käsissä.

Taannoisina vuosina Porissa oli Porin Pantti-niminen osakeyhtiö, joka laski liikkeelle velkakirjalainan. Sitä ostivat monet eläkeläiset sillä tavalla, että he uhrasivat tähän 17—18 miljoonaa markkaa ja menettivät kaikki rahansa. Asia on tällä hetkellä oikeudessa valtiota vastaan käytävällä oikeudenkäynnillä. Valtiovalta puolustautuu sillä, että se ei ollut valvontavelvollinen eikä takaa millään tavalla tällaisten velkakirjojen takaisinmaksun varmuutta. Kuitenkin nämä eläkeläiset ja ihmiset uskoen panttilaitosten olevan myös tässä suhteessa julkisen valvonnan alaisia ostivat näitä osakkeita luottaen siihen, että tämä on rehellistä toimintaa, ja menettivät useat kaiken omaisuutensa.

Kun lakia käsitellään valiokunnassa, niin toivon, että tähänkin asiaan kiinnitetään huomiota, ja tulen oman valiokuntaedustajani kautta myös tuomaan tämän asian esille, jotta yhteiskunnan luoma varmuus näissä asioissa selkeästi tuotaisiin esille, ettei vastaavia tapauksia kuin Porin tapauksessa enää tulevaisuudessa sattuisi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

8) Hallituksen esitys laiksi eräistä väliaikaisista tulleista annetun lain 1 §:n ja liitteenä olevan luettelon muuttamisesta

Hallituksen esitys 17/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

9) Hallituksen esitys tuomiokapitulien ylläpidon siirtämistä Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys 18/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

10) Hallituksen esitys laiksi eräiden kiinteistöjen luovuttamisesta Helsingin kaupungille

Hallituksen esitys 19/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

11) Hallituksen esitys laiksi kiinteistön luovuttamisesta perustettavalle kiinteistöyhtiölle Vaasassa

Hallituksen esitys 20/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

12) Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain 70 ja 108 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 21/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti liikennevaliokuntaan.

13) Hallituksen esitys laeiksi yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 22/1996 vp

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. H y s s ä l ä: Arvoisa rouva puhemies! Kuntien pyrkiessä säästämään sosiaalitoimen menojaan on yksityisten sosiaalipalvelujen voimakkaalle lisääntymiselle syntynyt kasvualusta. Tästä on kuitenkin tullut päänsärkyä niin kunnille kuin lääninhallituksillekin, joiden tulee valvoa alueensa palvelujen laatutasoa. Eri puolilta maata tulleet viestit lainsäätäjille yksityisten sosiaalipalvelujen huonosta valvottavuudesta ovat johtamassa nykyistä kattavampaan säädöspohjaan.

Vaikka lupamenettelyä ollaankin maassamme pääsääntöisesti väljentämässä ja purkamassa, yksityisten sosiaalipalvelujen voimakas laajentuminen ja tässä toiminnassa esiin tulleet epäkohdat ovat puoltaneet valvottavuuden tiukentamista tähänastisesta. Myös monet yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajat itse haluavat jonkinasteista viranomaishyväksyntää toiminnalleen voidakseen markkinoida palvelujaan. Tähän tarkoitukseen lupamenettely on varmin keino.

Maassamme on varovaisestikin arvioiden ainakin 1 000 yksityistä sosiaalipalvelujen tuottajaa. Niiden tarjoamia hoito- ja hoivapaikkoja on yli 10 000. Kun niille ei ole toistaiseksi säädetty sen paremmin toimitilojen kuin henkilöstönkään osalta mitään vähimmäisvaatimuksia, on alamittaisuuden seurauksena tullut lukuisia hoitovirheitä. Valvonnan kannalta ongelmallista on, että useimmissa tapauksissa palvelujen alamittaisuus tulee esille vasta silloin, kun hoidon ja hoivan tason laiminlyönnit ovat jo jatkuneet kauan, jopa useita vuosia.

Toteutuessaan uudet säädökset karsisivat sosiaalipalvelujen tuottajien joukosta amatöörivoimin ja alamittaisissa huoneistoissa toimivat yrittäjät. Niiden määrä ei tosin ole kuin ehkä noin 5 prosenttia, mutta tämä on juuri se joukko, joka on eniten antanut harmia palvelujen käyttäjille itselleen kuin myös pääasiallisille rahoittajille eli kunnille. Julkista intressiä valvottavuuden lisäämiseen on sen takia, että valtio rahoittaa tietysti välillisesti yleisen valtionosuusjärjestelmän kautta näidenkin palvelujen hoitomaksuja lähes puolella niiden määrästä ja kunta maksaa pääsääntöisesti suurimman osan lopusta. Vain hyvin harvoissa tapauksissa asiakas pystyy itse maksamaan kaiken.

Tavallisesti muita kaupallisia hyödykkeitä käyttäessään kuluttaja itse pystyy useimmissa tapauksissa raportoimaan laatukysymyksistä. Sosiaalitoimen alueella palvelujen tosiasiallinen kohde, esimerkiksi vanhus tai vammainen, ei läheskään aina pysty tai ei uskalla viestittää epäkohdista. Palvelun pääasiallinen maksaja eli kunta ei taas kaikissa tapauksissa kiinnitä ensisijaista huomiota laatukysymyksiin, jos hinta on

kohtuullinen eikä toimintayksiköstä koskaan aiemmin ole ollut mitään valittamista. Kunnat toki kiinnittävät huomiota perhekotien korkealuokkaisuuteen, mutta lääninhallitusten viestien mukaan myös päinvastaisia esimerkkejä on löytynyt. Erityisiä ongelmia on tullutkin niissä tapauksissa, joissa hoidettavat ovat tulleet useista kunnista ja perhekodin sijaintikunnan ulkopuolelta. Tällöin yhdelläkään sijoittajataholla ei välttämättä ole kokonaisnäkemystä perhekodin hoitokokonaisuudesta.

Kun perhehoitajalakia kolme vuotta sitten uudistettiin, voi sanoa myös positiivisena asiana sen, että kehitysvammahuolto on hyötynyt perhehoidon laajentumisesta. Monet kehitysvammaiset ovat voineet siirtyä kodinomaisiin olosuhteisiin ja ovat saaneet laadukasta ja hyvää hoitoa.

Nyt, kun laki on lähdössä valiokuntakäsittelyyn, toivon, että sinne saamme riittävästi ja monipuolisia asiantuntijoita, jotta saamme hyvän lainvalmistelun ja toivottavasti myös hyvän esityksen valiokunnalta saliin.

Ed. Juhantalo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Olen luonnollisesti samaa mieltä ed. Hyssälän kanssa siitä, että laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta on kovin tarpeellinen, koska kaikenlaisia negatiivisia piirteitä on varmasti esiintynyt. Mutta kun ed. Hyssälä alaa aika tavalla varmasti tuntee, olisin toivonut hänen kiinnittävän huomiota myös asian toiseen puoleen, toisin sanoen kääntävän sen toisenkin posken asiasta.

Niiden joukossa, jotka ansiokkaasti tällä hetkellä toteuttavat yksityisiä sosiaalipalveluja, on myös pelko siitä, että säännökset, joita eduskunta nyt täällä tekee, ja niiden soveltaminen muodostavat mahdottoman esteen yksityisten sosiaalipalvelujen kunnolliselle tarjoamiselle, toisin sanoen laista tulee liian byrokraattinen ja kankea, tuollainen 100 metrin laiva 90 metrin lammessa, joka ei käänny eikä kuukahda.

Toisin sanoen, kun sosiaali- ja terveysvaliokunta, sinne kai asia nyt menee, tätä asiaa pohtii, pitäisi ottaa myöskin huomioon se, että tämä kaikki on inhimillistä toimintaa. Valvonnan ja vaatimusten täytyy olla riittävän hyvät, mutta ei saa asettaa myöskään mahdottoman eteen sellaisia, jotka haluavat näitä palveluja tarjota. Kirkko on saatava valvonnan ja toisaalta mahdollisuuksien välille, keskelle kylää toisin sanoen, jotta nämä palvelut ja tarjonta olisivat toteuttavissa kohtuudella, mutta, että toisaalta myös yhteiskunnan taholta pystytään valvomaan, että sellaisista ihmisistä, jotka eivät aina pysty omia asioitaan valvomaan, tällaisessa hoidossa todella huolehditaan.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Olen samaa mieltä, että ei pidä kohtuuttomasti vaikeuttaa näiden yrittäjien asemaa. Nämähän ovat pieniä perheyrityksiä useimmat, jotka tätä toimintaa harjoittavat. En usko, että valiokuntakaan siihen tähtää, että liiallisella byrokratialla tätä kahlitaan. Mutta todellakin asiakkaan etu ja myös maksajan etu on se, että laatu on korkeatasoista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

14) Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 23/1996 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Kun sairausvakuutuslakia tämän vuoden alusta muutettiin niin, että päivärahasta tuli työtuloperusteinen ja vähimmäispäiväraha poistettiin sairausvakuutusjärjestelmästä, niin oli selvästi nähtävissä, että tämän tyyppisissä säästötoimissa ei virkamiesvalmistelussa eikä lain käsittelyssä kaikkia käytännön elämän heijastuksia riittävästi kyetä ottamaan huomioon. Näin kävi kuin pelättiin. Vähimmäismääräksihän säädettiin 60 markkaa, mutta ns. lakiteknisistä syistä erityishoitorahan alkamiselle säädettiin omavastuuaika sairausvakuutuspäivärahaa vastaavalla tavalla, odotusaika.

Joulun alla eduskunnan sydänryhmän edustajat tapasivat Sydänlapset ry:n edustajat eli sydänlasten vanhempia, jotka kertoivat kohtuuttomuudesta, jota lyhyissä tilanteissa syntyy, kun muun muassa kaukaa muualta Suomesta on tääl-

lä oltava sydänlasten kanssa eikä erityishoitorahaa makseta. Keskustelimme tästä ministeri Sinikka Mönkäreen kanssa, ja täytyy todeta, että myös virheitä osataan näköjään hyvin lähteä korjaamaan, kun poliittisesti ja asiallisesti ne todetaan. Ministeri Mönkäreelle kuuluu kiitos siitä, että meillä on esitys nyt jo käsiteltävänä.

Muutos, jolla erityishoitorahaa koskeva mainittu odotusaika poistuu eli erityishoitoraha olisi hoitoon osallistumiseen edellytysten täyttyessä ilman odotusaikaa aina vähintään 60 markkaa päivältä, koskee sinällään vain muutamia mutta erittäin ikäviä inhimillisiä tilanteita. Tämä on hyvin tärkeä korjaus, ja toivon, että valiokunta toimii myös omalta osaltaan ripeästi ja saattaa lain siihen kuntoon, että se voi tulla voimaan jo tämän vuoden kesäkuun alusta.

Ed. Hyssälä: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on nyt tyypillinen esimerkki siitä, mihin joudutaan, kun kiireellä väsätään laki. Suurin osa epäkohdista oli valiokunnassa päätöstä tehtäessä tiedossa, ja toimmekin niitä esille. Mutta lakia ei haluttu käsitellä sille kuuluvalla aikataululla, vaan se survottiin pikaisesti kokoon. Nyt on eduskunnan syytä tunnustaa, että tässä on tehty virhe, joka täytyy korjata. Siihen esitys myös tähtää.

Tietenkin opposition taholta toivon, että korjaus tapahtuisi ihan toiseen suuntaan, kuin mihin ollaan menossa. Tämä lakihan oli susi jo syntyessään, mutta toivottavasti valiokuntakäsittelyn aikana saamme tätä edes joiltakin osin korjattua.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Pieni korjaus, joka tapahtuu ja johon ed. Rajamäki kiinnitti huomiota, on sinänsä perusteltu. Mutta kysymys koko sairausvakuutusjärjestelmässä on erittäin paljon suuremmasta periaatteellisesta muutoksesta, joka on tapahtunut tässä maassa tänä vuonna, siitä että tuhansilla ihmisillä, kansakunnan vauraimmalla osalla sairauspäivärahan suuruus nousee tänä vuonna ja samaan aikaan tuhansilta ihmisiltä poistuu se kokonaan tai muuttuu 60 markan suuruiseksi tarveharkintaiseksi sairauspäivärahaksi. Se on, ed. Rajamäki, iso asia. Se on suuri yhteiskuntapoliittinen arvovalinta, jonka tämä hallitus teki tämän vuoden alusta lukien. Toivonkin, että lain valiokuntakäsittelyyn saadaan myös rinnakkaisaloite, jonka pohjalta saadaan periaatteellinen, iso linjakysymys uudelleenkäsittelyyn ja palautettua asia näiltä osin oikeille, oikeudenmukaisille urille.

Ed. Rajamäki: Arvoisa puhemies! Tätähän poliittinen keskustelu on. Kun joitakin virheitä yritetään korjata ja saadaan korjattua, alkaa opposition vanha levy urassa pyöriä. Ihan vapaasti vain, mutta pääministeri Ahon aikana ministeri Pekkarinenkin oli siunaamassa sellaisia ratkaisuja, joilla lähdettiin nimenomaan heikentämään heikoimmassa asemassa olevien asemaa: Omavastuita nostettiin lääkekorvauksissa, luotiin eläkevakuutusperiaatteen vastaiset kelamaksut 1,55 penniä eläkeläiseltä, jotka nyt vuoden alussa korjattiin tämän hallituksen toimesta. Suunnan muutosta todella tarvitaan. Nämä ovat vielä pieniä askeleita, mutta Ahon jäljiltä muutakin korjattavaa jää.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä puolustan niitä ratkaisuja, joita tehtiin, muun muassa sava-maksun porrastamista tai ylipäänsä maksun käyttöön ottamista. Se käytännössä merkitsi sitä, että niillä toimenpiteillä kansakunnan vaurain osa osallistui sanoisinko taakan kantoon, jota tarvittiin viime vaalikauden aikana. Se oli oikea ratkaisu, ja puolustan sitä.

Mutta siinä, ed. Rajamäki, mikä tänä vuonna tapahtui, oli suuri periaatteellinen kysymys ottaa kokonaan pois sairauspäiväraha tai laskea osalta se 60 markkaan päivässä samaan aikaan, kun sillä tulotasolla, jolla esimerkiksi me kansanedustajina olemme, monien ihmisten sairauspäiväraha nousee aikaisemmasta tasosta.

Ed. Hyssälä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvin vaikeaa ymmärtää ed. Rajamäen argumentointia äskeisessä repliikissä. Nythän on kysymys todellakin aivan periaatteellisesta suunnan muutoksesta, koska suurituloisten päivärahahan ei pienentynyt oikeastaan ollenkaan tai aivan hiukan, kun sen sijaan pienituloisilta se vietiin kokonaan ja asetettiin tarveharkintaan alapäässä. Se on todella suuri periaatteellinen kysymys.

Mitä tulee tähän, mitä nyt korjataan, kun sanoin tämän olevan susi jo syntyessään, tässähän oli niin, että asiakas saattoi maksuna saada tililleen 40 penniä sairastettuaan kotvan. Tästähän tuli kentältä jo aika myrskyisiä viestejä, että mitä te täällä oikein säädätte, se on ihmisten pilkkaa saada 40 penniä sairausvakuutuksesta korvauksia tilille.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tämä asiahan tuli jo käsiteltyä,

mutta omalta puoleltanikin täytyy sanoa se, että ymmärrän ed. Rajamäen kiihtymyksen tässä asiassa. Se on hänellekin arka, koska hän on täällä niin kuin sosialidemokraatit ja vasemmisto aina esiintynyt vähäosaisten puolustajana.

Esitys, joka nyt on kysymyksessä, ed. Rajamäki, on täysin kosmeettinen. Mutta minkä teitte niille, joiden tuloraja vuodessa on 5 000 markkaa? Veitte sen alapuolelta pois sairauspäivärahan täysin perusteettomasti. Kuinka sellainen puolue ja sellaiset henkilöt voivat väittää olevansa vähäosaisen ja köyhän ihmisen asialla? Minä ihmettelen kauheasti sitä. Toisin sanoen tämä on tarpeellinen kosmeettinen muutos, joten ei kannata niin kovasti tämän asian takia kiihtyä. Yhteiskunta tietää, mitä olette näille ihmisille tehneet.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen puheet kannattaisi kansan todella lukea viime kauden pöytäkirjoista, kun hän ymmärsi erittäin hyvin juuri ed. Pekkarisen linjauksen, että taakkaa jaetaan niin, että työeläkeläiset maksavat. He olivat automaattinen laskun maksukohde, ja 15 prosenttia menettivät edellisen porvarihallituksen aikana työeläkeläiset ostovoimastaan ja käytettävissä olevasta rahastaan. Sen on myös keskustan eläkeläisjärjestö sosiaali- ja työjaostolle valtiovarainvaliokunnassa jättämissään kirjelmissä viime kaudella todennut. Ed. Aittoniemi ei ole halunnut niitä lukea tai ei ole luettua ymmärtänyt.

Nimenomaan ongelma on se, että meillä olivat viime kaudella eräät väestöryhmät, pääomapiirit ja muun muassa maatalousyrittäjät jatkuvasti reaalisen tulokehityksen piirissä. Se on nyt todettu maatalouspoliittisessa työryhmässä yli puoluerajojen, että yksi väestöryhmä oli erityiskohtelussa. Tämä oli edellisen MTK:n johtaman hallituksen aikana pääomapiirit ja maatalousyrittäjät. Se näkyy myös tilastoista.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksestä on lähdetty ikään kuin isommille alueille keskustelemaan. Toteaisin tähän, kun puhutaan sairausvakuutuksesta ja sairastamisesta, että todellinen ongelma on se, että lähes joka puolella tässä maassa ihmisten on entistä vaikeampaa päästä sairaalahoitoon ja lääkkeiden hinnat ovat nousseet. Sairausvakuutus tällä tavalla ei ole pystynyt vastaamaan lääkkeiden hinnannousuun. Tämä on sellainen kehitys, joka on jatkunut monen vuoden ajan ja jatkuu edelleenkin. Tässä meillä kaikilla, hallituspuolueilla ja oppositiolla, olisi paljon yhteistä tehtävää.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En jatka pitempään. Totean vain sen, että 90-luvun alkuvuosien aikana, kun kansantalous romahti kerta kaikkiaan sen hulluttelun jälkeen, jota oli eletty 80-luvun lopun aikana, kun se romahdus tapahtui, ed. Rajamäki, niin ... (Ed. Rajamäki: Se kaatoi Neuvostoliitonkin!) — Aivan oikein. Siinä meni myös entinen Neuvostoliitto taloudellisena mahtina, ei Suomen syiden vuoksi tietystikään, vaikka sitä leikkisästi heitättekin, vaan tunnetuista syistä, jotka me kaikki tiedämme, ja sekin Neuvostoliiton tapahtuma vaikutti monella tavalla Suomen kehitykseen.

Yhtä kaikki, siinä sanoisiko alastulossa koko kansa joutui osallistumaan niihin talkoisiin. Mutta, ed. Rajamäki, se taakan jako kohdennettiin niin, että ne, joilla eniten oli, pantiin myös kantamaan eniten siitä taakan jaosta. (Ed. Elo: Ei pidä paikkaansa!) — En yritäkään väittää, että se joka kohdalta meni välttämättä aivan oikein. Siis väistämättä varmaan syntyi myös niissä talkoissa porsaanreikiä, mutta tämä oli selvä tahdonmuodostus ja tämä oli selvä linja. Mutta nyt tapahtuu täsmälleen toisin päin, niin kuin monella suulla on jo aiemmin todistettu. Heikoimmat kantavat eniten.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tässä talossa runsaan 20 vuoden ajan seurannut sitä, kuinka aina edellistä hallitusta syytetään siinä keskustelussa, jossa käsittelyssä ovat tämän päivän asiat. Tilanne on ollut lyhyesti se, että nykyisessä hallituksessa istuvat asettavat edellisen hallituksen toimenpiteet syyllisiksi niihin ongelmiin, joita tänään on. Jopa siitä politiikasta, joka tänään on täysin samanlaista kuin viime hallituksen kaudella, arvostellaan viime hallitusta, mutta ikään kuin vaietaan tai ei nähdä tämän hallituksen aivan samanlaisia toimenpiteitä.

Mielestäni pitää olla rehellinen ja todeta se, että niin viime hallitus kuin tämäkin hallitus tekevät sellaisia leikkauksia, jotka kohdistuvat kaikkein vähävaraisimpiin. Esimerkiksi lääkkeiden hintojen tavaton nousu, omavastuiden korotukset, kaiken kaikkiaan sairaiden ihmisten kustannuksella tapahtuvat säästöt ovat olleet sellaisia, että niitä on tehty sekä viime hallituksen aikana että tämän hallituksen aikana. Mielestäni tämä pitäisi tunnustaa avoimesti, että näin on.

Olen valmis yhtymään siihen, että yksi ero tässä on. Siinä, missä molemmat hallitukset suosivat pääomapiirejä, sekä Ahon hallitus että tämä hallitus, Ahon hallitus ei puuttunut perusturvaan. Lipposen hallitus, jossa vasemmistopuolueet ovat mukana, on leikkaamassa myös kaikkein köyhimpien, kaikkein heikoimmin toimeentulevien osalta perusturvaa. Tämä on tietenkin sellainen asia, josta tätä hallitusta pitää arvostella. Muussa tapauksessa nämä leikkaukset sen kuin jatkuvat varsinkin, kun näiden leikkausten perustaksi on luotu kummallinen teoria siitä, että muka työttömyys paranee, kun kaikkein heikko-osaisimmalta leikataan.

Ed. V i h r i ä l ä : Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva tai valiokuntaan menevä hallituksen esitys on varmasti aivan oikea. Niin kuin ed. Aittoniemi toi esille, muutos on pieni ja kosmeettinen mutta tärkeä eräille ihmisryhmille.

On helppo yhtyä ed. Laakson puheenvuoron nimenomaan siihen osaan, että Ahon hallitus, jota voidaan monesta syyttää aivan varmasti ja joka on virheitä tehnyt, ei puuttunut perusturvaan. Nyt, kun molemmat vasemmistopuolueet ovat mukana hallituksessa, on puututtu erittäin kovalla kädellä perusturvaan. Kuka väittää tänään, että tuloerot suomalaisessa yhteiskunnassa eivät ole kasvaneet? Ne kasvavat päivä päivältä, ja köyhät köyhtyvät ja rikkaat rikastuvat. Nyt jos koskaan on suosittu pääomapiirejä. Viimeisimmät tilastot, joita nyt on julkistettu, osoittavat aivan selkeästi sen, että eräillä menee erittäin hyvin, sekä yksityisellä ... (Ed. Elo: Metsänomistajilla parhaiten!) — Kyllä, kyllä menee metsäteollisuudella erityisesti, ja varmasti löytyy metsänomistajiakin, joilla saattaa hyvin mennä.

Mutta jos ajatellaan kokonaisuutena koko kansaa, miten on käynyt? Köyhät köyhtyvät ja rikkaat rikastuvat. On todella syytä ihmetellä sitä, että sosialidemokraatit ja vasemmistoliitto ovat mukana tällaista politiikkaa harjoittamassa. Mutta kai valta on niin makeaa, että täytyy tehdä sellaisiakin päätöksiä omaa kannattajakuntaa vastaan.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Laakso vastauspuheenvuorossaan viittasi lääkkeiden omavastuuosuuksiin. Yhdyn moneen asiaan, jonka ed. Laakso totesi, mutta ei tämän hallituksen aikana ole nostettu lääkkeiden omavastuuosuuksia. Ne nostettiin edellisen hallituksen aikana, ja vaikutukset ovat tällä hetkellä nähtävissä. Ihmisillä ei ole mahdollisuutta hankkia kaikkia heille määrättyjä lääkkeitä, ja osa lääkkeistä todellakin jätetään aivan hakematta.

Mutta tämä ei sulje pois sitä kritiikkiä, jonka ed. Laakso totesi, että tietysti myös tämän hallituksen politiikka on johtanut sen tyyppisiin tuloksiin, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten tilanne on heikentynyt. Mutta nimenomaan taas toinen asia on suurteollisuus ja paljon voittoa tuottaneet suuryritykset ja mahdollisuus vaatia heitä mukaan kansallisiin talkoisiin. Tätä vaatimusta ei ole myöskään hallituksen puolelta kyllin voimakkaasti tuotu esiin.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Haluaisin korjata omaa puheenvuoroani siltä osin, kun sanoin, että Ahon hallitus ei puuttunut perusturvaan. Se on totta, mutta samalla se ei ole aivan koko totuus, sillä Ahon hallitus kyllä yritti puuttua perusturvaan. Mutta silloin vasemmisto kykeni oppositiosta käsin — ja vasemmistolla oli muuten myös halu silloin siihen — estämään nämä leikkaukset esimerkiksi työmarkkinatuen osalta.

Muistan hyvin sen kamppailun, joka käytiin, kun hallitus yritti panna ns. perälaudan työmarkkinatuen maksamiselle eli rajoittaa niiden päivien määrää, jolta ajalta työmarkkinatukea maksetaan ja sen jälkeen ei olisi maksettu mitään. Vasemmisto kykeni oppositiosta käsin, ja vasemmistolla oli vielä halu silloin estää tällainen perusturvaan kohdistuva leikkaus.

Myös monet muut yritykset, joita Ahon hallituksen aikana tehtiin, puuttua perusturvaan ja heikentää perusturvaa, kyettiin silloin vasemmalta estämään. Valitettavaa on se, että tällä hetkellä vasemmalta käsin halu tuntuu olevan kovin heikko. Hallitus ei kykenisi puuttumaan perusturvaan, jos vasemmalta sanottaisiin selkeästi, että jo riittää tämä politiikka.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tiusasen puheenvuoro oli hyvin ansiokas siitä, että lääkkeiden hinnat ovat niin korkeita, että vaikka sairausvakuutuskompensaatio tulee, niin potilailla ei ole valmiutta niitä ostaa. Tämä liittyy nimenomaan perusturvaan, eli lääkkeet ja lääkäripalvelujen käyttö liittyy ihmisten perusturvaan. Nyt on huolestuttavaa heikentymistä tapahtunut perusturvassa tältä osin, koska terveyskeskuslääkäreille esimerkiksi potilaat eivät pääse riittävän nopeasti.

Esimerkiksi Turussa on tällä hetkellä kolmen viikon jonot perusterveydenhuoltoon eli terveyskeskuslääkärille. Toivoisinkin, että täällä kan-

sanedustajat, jotka ovat huolissaan ihmisten terveydestä, voisivat yhdessä toimia jollakin tavalla, että kansalaiset saisivat perusterveydenhuoltoon liittyvät palvelut kohtuullisesti. Tässä voisi oppositio toimia yhdessä hallituspuolueiden kanssa tällä hetkellä, koska tilanne on kärjistynyt eräissä osissa maata.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

15) Hallituksen esitys laiksi työsopimuslain 24 ja 54 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 24/1996 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. E l o : Rouva puhemies! Käsiteltävänä oleva asia liittyy tavallaan työelämän joustoista käytävään keskusteluun, koska kysymys on siitä, että palkkatodistuksen pakolliseksi tekeminen liittyy lyhyisiin työsuhteisiin ja erityisesti siihen, että sovitellun päivärahan maksaminen on usein viivästynyt juuri siitä syystä, ettei työnantaja ole antanut palkkatodistusta riittävän nopeasti.

Tein viime vuoden lopulla kirjallisen kysymyksen, jossa tiedustelin, onko hallitus saanut sovitellun päivärahan ongelmien, erityisesti maksatuksen ja korkean sovitteluprosentin ratkaisemiseksi tarpeelliset selvitykset tehdyksi, ja mihin toimiin hallitus aikoo ongelmien suhteen ryhtyä. Hallituksen puolesta sosiaali- ja terveysministeri Sinikka Mönkäre vastasi, että juuri suurimpana yksittäisenä tilapäisen maksatusviiveen aiheuttajana ansioon suhteutetun päivärahan maksajat nimesivät palkkatodistuksiin liittyvät seikat. Työnantajat eivät anna palkkatodistuksia ajoissa tai päivärahan hakija itse jättää sen toimittamatta maksajalle ajoissa. Näin siis ministeri Mönkäre.

Tähän asiaan liittyy käsiteltävänä oleva lakiesitys. Toisaalta se perustuu myös hallituksen asettamaan toimikuntaan, jonka tehtävänä olisi selvittää epätyypillisiin työsuhteisiin liittyviä ongelmia ja niiden korjausmahdollisuuksia. Toimikunta myös esittää lain muutosta, niin kuin se tässä 24 §:ssä on: "Työnantajan on annettava työntekijälle tämän pyynnöstä viipymättä palkkatodistus, josta ilmenee työntekijälle maksetun palkan suuruus." Tämä on, rouva puhemies, hyvä askel eteenpäin asiassa. Tietääkseni kuitenkin ammattiyhdistysliikkeen edustajat olivat vahvasti ajaneet myös sitä, että palkkatodistukseen olisi pitänyt liittää tiedot, joista olisi käynyt ilmi, mihin palkanmaksu perustuu. Sitä ei valitettavasti tähän ole saatu liitetyksi. Toivottavasti työasiainvaliokunta voi asiaa myös omassa keskuudessaan miettiä, olisiko se mahdollista saada lakimuutokseen.

Kokonaisuutena, rouva puhemies, kuten totesin, tämä liittyy työelämän joustoihin. Kun nyt usein Suomessa keskustellaan siitä, etteivät työmarkkinamme jousta, niin haluan tuoda esille joitakin esimerkkejä, jotka on myös hallituksen selvityksessä epätyypillisistä työsuhteista ja jotka liittyvät tähänkin lakiesitykseen. Käsiteltävänä oleva lakiesitys on ollut helpoin hallituksen sisällä hyväksyä, ja sen takia olemme sen myös nopeimmin saaneet.

Mitä työelämän joustoihin tulee, haluan ensinnäkin todeta sen, että minusta keskustelu on mennyt aivan äärimmäisyyksiin, eikä ole tajuttu sitä, että työelämässä on joustettu kaikkein eniten sillä tavalla, että maassa on puoli miljoonaa työtöntä. Se on kuulkaa valtava jousto niiden ihmisten kohdalta, jotka ovat työttöminä. Heidän ansiotasonsa on laskenut ja sitä kautta, tottakai, myös elintaso on laskenut huomattavasti. Minusta keskustelu, jota me käymme, jota yrittäjät esimerkiksi käyvät tällä hetkellä julkisuudessa, on kertakaikkinen loukkaus työttömiä kohtaan, koska nämä ihmiset joutuvat jokapäiväisessä elämässä jatkuvasti joustamaan.

Mitä tulee muutoin joustoihin, voidaan sanoa, että 90-luvun aikana Suomen työmarkkinat, erityisesti eräillä naisvaltaisilla aloilla ovat joustaneet ennennäkemättömän paljon. Nimenomaan tämä koskee liikealaa ja erityisesti hotelli- ja ravintola-alaa. On uskomattomia kertomuksia siitä, miten naisvaltainen hotelli- ja ravintola-ala on joutunut joustamaan, erityisesti kun kysymys on vuokratyösuhteista, joita myös käsitellään hallituksen selvityksessä.

Turussa, josta ed. Hyssäläkin on monta kertaa maininnut, toimii ravintola-alalla Extra-niminen vuokratyönantaja, joka vuokraa työntekijöitä vuokratyösuhteeseen. Siihen ryppääseen kuuluu ainakin 19 erilaista yritystä, jotka kaikin tavoin pyrkivät kiertämään sitä, ettei työntekijälle kertyisi sairausajan palkkaa, ei vuosilomia, ei eläket-

tä eikä monia muita etuuksia. Eduskunnan pöytäkirjaan haluan lukea Extran mainoksen, jossa puhutaan joustoista. "1. Täydellinen jousto työvoiman käytössä, aina "paras" henkilökunta työssä. 2. Ei irtisanomisrasitteita. 3. Ei vakinaistamisuhkaa. 4. Ei sopimuspalkkoihin korotuksia, kun henkilökunta Extralta. Ei palveluvuosilisiä, ei äitiysloma-ajan lomapalkkoja, ei sairauspalkkoja, ei lapsen sairastumisesta johtuvia kuluja, ei ylityökorvauksia, ei lomien järjestelyjä, ei lomaltapaluurahoja."

Hyvät edustajatoverit! Minä pyydän teitä miettimään, onko kysymys todella joustoista. Työnantajapuolella vielä kehdataan sanoa, etteivät Suomen työmarkkinat jousta. Tämä asia on jatkuvasti leviämässä paitsi naisvaltaisella hotelli- ja ravintola-alalla myöskin muille aloille. Tässä suhteessa tosiaan toivoisin, että saisimme Suomessa nyt maltillista keskustelua aikaan. Tärkeintä loppujen lopuksi Suomen talouden kannalta on se, että ihmiset alkavat luottaa tähän talouteen, että tavalliset kansalaiset luottavat talouteen. Ei se, että markkinat luottavat — se on vain pieni osa totuudesta. Sekin on ihan hyvä, että markkinat luottavat, mutta me tarvitsemme nyt kansalaisten luottamusta. Ei tällä joustokeskustelulla, mitä me käymme, ja niillä toimenpiteillä, mitä käytännössä tapahtuu, taloutta saada käyntiin.

Hallituksen asettamassa työryhmässä, ilmeisesti työministerin asettamassa työryhmässä myöskin esitetään hyvin vaarallista esitystä, joka koskee näiden työsopimusten ketjuttamista. Tällä hetkellä työsopimuslain 2 §:n 2 momentti kuuluu seuraavasti: "Jos määräaikainen työsopimus on tehty muussa kuin edellä mainituissa tapauksissa tai jos määräaikaisia työsopimuksia on ilman pätevää syytä toistuvasti solmittu peräkkäin, pidetään sopimusta toistaiseksi voimassa olevana työsopimuksena." Nyt työryhmä esittää seuraavaa: jätettäisiin pois sivulause "jos määräaikaisia työsopimuksia on ilman pätevää syytä toistuvasti solmittu peräkkäin", eli ketjuttamiskielto poistettaisiin. Tämä minun saamieni tietojen mukaan avaisi aivan hirvittäviä mahdollisuuksia työvoiman väärinkäyttöön ja ihmisten kaikkien etuuksien polkemiseen. Toivon, että kun työryhmän esitystä näistä epätyypillisistä työsuhteista ja niihin liittyvistä ongelmista edelleen valmistellaan, että ketjuttamiskieltoa ei poistettaisi, koska se avaa aivan ennennäkemättömiä mahdollisuuksia työnantajalle työvoiman kaikenlaiseen väärinkäyttöön.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa rouva puhemies! Käytännön kokemukset osoittavat selvästi, että sovitellun päivärahan käyttöönotto on vaikeuttanut lyhyiden työsuhteiden vastaanottamista. Siinä mielessä työsopimuslain muuttaminen on varmastikin perusteltua. Toimimmeko oikein, kun olemme tehneet lainsäädännöllisen virheen, korjaamme sen tällaisella yksittäisen epäkohdan poistamisella, varsinkin niin että siitä seuraa lisää byrokratiaa työnantajille ja varsin monissa tapauksissa pienille työnantajille? Toivon, että asia otetaan jatkossa huomioon, kun käsitellään työlainsäädäntöä ja nimenomaan niin, että otetaan moraalisesti huomioon se, että me luomme lähtökohtia, jotka oikeudenmukaisesti turvaavat sekä työnantajien että työntekijöiden tulevaisuuden ja mahdollistavat työn vastaanottamisen ja työn antamisen nykyistä joustavammin. Tämä on minusta suuri periaatteellinen kysymys.

Toiseksi haluan korostaa sitä, että toivon, että hallitus nykyistä selvästi nopeammin tuo eduskunnan käsittelyyn työlainsäädäntöön liittyviä uudistuksia.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Muuten olen ed. Karjulan kanssa samaa mieltä, että näitä ongelmia pitää poistaa, sovitellun päivärahan ongelmia kuten myös kaikkien näiden epätyyppisten ja erikoisten työsuhteiden ja työaikojen ongelmia, mutta eihän palkkatodistuksen saaminen nopeasti, viipymättä, mitään byrokratiaa merkitse. Totta kai tällainen muutos, mistä on päästy sopuun nopeasti ja joka on helppo teknisesti toteuttaa ja saattaa voimaan, on ehdottomasti tehtävä pikaisesti. Työnantajalla on sama byrokratia, kirjoittaako palkkatodistuksen viikkoa aikaisemmin tai viikkoa myöhemmin. Se on samankokoinen byrokratia.

Ed. M i k k o l a : Arvoisa puhemies! Muutos, joka täällä on, on hyvin pieni tekninen muutos työsopimuslakiin. Tästäkin voisi esittää hiukan kritiikkiä. Ainakaan minusta sanamuoto, millä tavalla tämä on tehty, ei ole paras mahdollinen, kun palkkatodistuksessa käytetään ilmaisua: "josta ilmenee työntekijälle maksetun palkan suuruus" — siis vain maksetusta palkasta, ei maksettavasta palkasta. Toisin sanoen minusta kannattaisi miettiä juuri sitä, mitä ed. Elo täällä toi esille, että olisiko tämä kirjoitettava: "josta ilmenee työntekijälle maksetun palkan suuruus, maksettavan tai maksetun tai maksettavan palkan määräytymisen perusteet". Siis "maksetta-

van palkan perusteet" on tärkeä seikka, eikä se summa pelkästään, mikä on maksettu. Perusteluissahan kyllä viitataan standardisoimislautakunnan esitykseen vuodelta 91, mutta mielestäni tämä ei suoranaisesti siihen velvoita. Tässä kannattaisi miettiä hiukan laajemmin palkkatodistuksen sisältöä. Tämä on nimittäin sellainen kohta, joka ei aukea.

Otan tässä toisen esimerkin, missä yhteydessä mielestäni tätä olisi pitänyt käsitellä. Tämä on vähän sukua työtodistukselle, 47 §:n mukaiselle työtodistukselle, josta tulee käydä ilmi työsuhteen kestoaika, työtehtävän laatu ja, jos pyydetään, päättymisen perusteet ja työtaito ym. Tästäkin olisi pitänyt mielestäni laissa määritellä vähän tarkemmin. Luulen, että valiokunnassa on syytä vähän kertoa, mitä siitä palkkatodistuksesta pitäisi käydä ilmi.

Sanoisin, että myöskin olisi aika tärkeätä työntekijälle saada yleensä siitä selvyys, eli olisin pistänyt myöskin uudestaan puihin tässä kohtaa työtodistuksen. Nimittäin työtodistuksestahan sanotaan nyt näin: "Työsopimuksen lakatessa työnantajan on annettava, jos työntekijä sitä vaatii, työtodistus." Mutta ei työsuhteen kestäessä olla velvollisia antamaan. Palkkaperusteet ja muut johtavat monta kertaa siihen, että työntekijä tarvitsisi monesta syystä, myöskin työsuhteen kestosta ym., että on toistaiseksi voimassa oleva työsopimus, palkan perusteet ovat tällaiset ja maksettu viime aikoina näin ja näin paljon. Esimerkiksi erilaisissa asunnonhankinta- ynnä muissa sekä sanotaan vaikka oikeudellisissa asioissakin monta kertaa niitä tarvitsisi olla, kun määritellään elatusapuja ynnä muita, mikä on se taloudellinen tilanne, ettei se ole tapahtuneessa olotilassa olleita seikkoja. Mielestäni tässä olisi pitänyt käsitellä työtodistusta myös samanaikaisesti, jossa työsuhteen kesto ja nämä olisivat tulleet selvemmin esille. Nyt tämä on tässä kohtaa kovin yksioikoisesti sanottu.

Sitten mitä tulee ed. Elon problematiikkaan, niin epätyypilliset työsopimukset ovat tietysti tavattoman suuri alue, johon tämäkin osittain liittyy. Nimittäin mitä tarkoittaa: "Työnantajan on viipymättä annettava maksetun palkan suuruudesta..." Minä otan esimerkin siitä, mitä ed. Elo esitti. Meillä on ihmisiä, jotka ovat olleet samassa työssä kaksi vuotta, mutta he eivät tiedä, kuka heidän työnantajansa kulloinkin on. Työsopimuksen vuokrauksessa on näitä tapauksia. Siis muodollisesti sama työpaikka, mutta työnvuokraaja vaihtuu kahden viikon välein, jolloin voidaan sivuuttaa työnantajamaksuja, ja se voidaan tehdä siten, että samalla henkilöllä on lukuisa määrä yrityksiä, joitten palveluksessa tämä ns. vuokrattava henkilö on. Tästä johtuu se problematiikka.

Nyt esimerkiksi juuri tämä, että millä tavalla tämä muodostuu, niin tämä on aika suppea siihen problematiikkaan, mitä ed. Elo tässä kohtaa sanoi. Luulisin, että tässä kannattaisi hiukan näitä sanamuotoja miettiä ja myös työtodistusproblematiikkaa, koska se on aika oleellista työsuhteitten keston määrittelyssä ja siinä, millä tavalla palkkaus määräytyy.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Tämän iltapäivän agendalla on aika tavalla sosiaali- ja terveydenhoitoon ja pienen ihmisen elämään liittyviä kysymyksiä, niin kuin tämäkin, jota nyt käsittelemme ja jonka yhteydessä ed. Elo piti erittäin ansiokkaan puheenvuoron. Valitettavasti paikalla ei ole yhtään hallituspuolue kokoomuksen kansanedustajaa, sikäli kuin pystyn täältä arvioimaan. Puhemies, joka tietysti omalla arvovallallaan ainakin puolta ryhmää pystyy edustamaan, on paikalla, mutta kuitenkin näiden asioiden olisi hyvä välittyä myös siihen suuntaan, joka täältä puuttuu, näiden huolien, mitä esimerkiksi ed. Elon puheenvuorosta tuli esille.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään työasiainvaliokuntaan.

16) Hallituksen esitys laiksi eräiden maa-alueiden luovuttamisesta Helsingin kaupungille

Hallituksen esitys 25/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

17) Hallituksen esitys laiksi Steiner-koulusta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 26/1996 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. T a k k u l a : Arvoisa rouva puhemies! Muutamalla sanalla ajattelin sivistysvaliokuntaa

vielä tämän asian yhteydessä evästää. Kysymyksessä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi steinerkoulusta annetun lain muuttamisesta. Tämän lakiesityksen pohjalta nyt ollaan muuttamassa steinerkouluja sillä tavalla, että steinerkouluilla olisi myös mahdollisuus antaa lukiota vastaavaa opetusta. Steinerkoulujen rahoitusta muutetaan sillä tavalla, että steinerkoulun oppilaan kotikunta on velvollinen suorittamaan koulun ylläpitäjälle kotikunnan maksuosuuden.

Loppujen lopuksi on melko pienistä muutoksista kysymys, mutta näiden taakse voi kytkeytyä jotakin paljon enemmän, ja sen vuoksi olen kaivanut esiin lain, mikä on aikanaan annettu steinerkouluista vuonna 1977, kun ne tulivat tähän maahan. Silloinhan yhtenä steinerkoulun perustamisluvan myöntämisen edellytyksenä oli, että steinerkoulu on maan yleisen kasvatus- ja opetustoimen kehittämiseksi tarpeellinen. Olisi mielenkiintoista tietää, onko tutkittu näiden 19—20 vuoden aikana, millä tavalla steinerkoulu on ollut maan yleisen kasvatus- ja opetustoimen kehittämisen kannalta tarpeellinen, minkälaisia tuloksia steinerkouluista on saatu verrattuna kuntien peruskouluun ja ylipäätään millä tavalla kasvatus- ja opetustoimen kehittäminen steinerkouluissa on mennyt eteenpäin.

On pikkuisen jäänyt sellainen ajattelu ja olettamus, kun itse olen yrittänyt steinerkoulun filosofiasta päästä perille ja siihen tutustua, että steinerkoulu elää omaa elämäänsä omassa maailmassaan ja näin on erillään ja ulkona yleisesti opetukseen ja kasvatukseen liittyvistä kehittämiskysymyksistä ja niistä virtauksista, mitä maassamme on. Heillä on yksi sinänsä perusteltu näkemys: Rudolf Steinerin katsomuksellinen näkemys. Antroposofiaan hyvin pitkälle perustuu näkemys, minkä mukaan he opetusta antavat ja mihin omassa Snellman-korkeakoulussaan myös opettajia valmistavat. Mutta kun mietitään, minkä vuoksi steinerkoulu aikanaan on perustettu ja minkälainen velvollisuus sille on annettu, niin mielestäni tämän näkyminen on ollut melko heikkoa. Näin ollen tässä vaiheessa pitäisi hiukan tarkastella, millä tavalla edellytykset ovat toteutuneet.

Arvoisa puhemies! Muutenkin elämme tällaista muutosten aikaa. Tässä on koululainsäädännön uudistus tulossa yhtenä isona kysymyksenä. Kouluja valitettavasti lakkautetaan tänä päivänä, pieniä kyläkouluja menee kiinni. Täytyy sanoa, että viime aikoina ei ole ollut tämä koulupolitiikka ja ylipäätään sivistyspolitiikka-aihe, mikä olisi noussut ykkösotsikoksi asialistalle, vaikka niin toivoisi, vaan talouden tunnusluvut ovat olleet enemmänkin esillä. Voi sanoa, että sitä koulutuspolitiikkaa, mitä on tehty, taidettiin hienosti kutsua "sosio-ekonomiseksi kasvatusajatteluksi", missä tärkein mittari, millä koulun tuloksia mitataan, on se, kuinka halvalla voidaan markoissa per oppilas opettaa mahdollisimman paljon. Näin ollen ajatukset yksilöllisestä opetuksesta tai opetuksen tasa-arvoisuudesta ja muusta ovat pikkuisen olleet jäämässä taka-alalle. On vedottu taloudellisiin resursseihin, ja niitähän leikataan.

Nyt tässä, ennen kuin koululainsäädännön uudistus tulee, meille tuodaan tämmöisenä pienenä vinkkinä laki steinerkouluista ja entisen lain muuttamisesta. Tämä tietää lisäkustannuksia kunnille ja myös valtiolle. Tietenkin tässä puhutaan nyt jostakin 14 miljoonasta markasta kuntien kohdalla näillä oppilasmäärillä. Toisaalta kun rahoitus muuttuu, on myös nähtävissä, että voi tapahtua sellaista kehitystä, että sinne tulee siirtymään enemmän oppilaita.

Tietenkin jokaisella on vapaus valita. Me elämme moniarvoisessa yhteiskunnassa. Oma vanhempi poikani on aloittanut yksityiskoulussa, ei steinerkoulussa, ja minä katson, että se oli arvovalinta, mihin vanhemmat osallistuvat. Jos vanhemmat näkevät jonkun toisen kasvatusideologian tai pedagogiikan kyllin arvokkaana ja tärkeänä, he voivat omalta osaltaan lähteä mukaan sitä tukemaan. Minä näen, että sen tulisi olla se oikeampi suuntaus. Pelättävissä on, että moniarvoisessa yhteiskunnassa erilaisia pedagogioita on hyvin paljon. On jopa monella tavalla perustellumpia pedagogioita, jos näitä nyt voidaan arvottaa: freinet'tä, montessoria ym. Niidenkin ympärille voidaan rakentaa koulujärjestelmää. Minun mielestäni kannattaisi nyt miettiä, mikä on tämän maan sivistyspolitiikka, millä tavalla sitä halutaan viedä eteenpäin ja minkälaisia lisärasituksia meillä on mahdollisuus ottaa vastaan.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan tässä hajanaisessa esityksessäni olen pikkuisen ihmettelemässä, että tällainen lakiesitys on tulossa. En näe tätä tässä vaiheessa tarpeellisena. Näkisin, että kun koululainsäädännön uudistus meille tulee, siinä yhteydessä voidaan miettiä tarkemmin yksityiskoulujen tai erilaisten vaihtoehtoisten pedagogioiden päälle rakentuvien koulujen asemaa ja paikkaa.

Mutta haluaisin valiokuntaa sen verran evästää, että valiokunta pitäisi velvoittaa selvittä-

mään, millä tavalla se tehtävä, mikä steinerkoululle annettiin, kun se perustettiin, on toteutunut. Sitä kautta voidaan arvioida, millä tavalla myös nämä kolme steinerkoulua, joita lain mukaan voi olla toiminnassa yhtä aikaa, ovat toteuttaneet missiotaan, tehtäväänsä, minkä ovat saaneet.

Ed. E l o : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan yhtyä ed. Takkulan näkemykseen siitä, että koulutus on aivan keskeinen asia suomalaisessa yhteiskunnassa. Me täällä Euroopan periferiassa pärjäämme ainoastaan sillä, että meillä on korkeatasoinen koulutus perusasteelta korkeakouluihin ja että osaaminen asetetaan aivan keskeiseksi yhteiskunnan tavoitteeksi. Näin me pääsemme eteenpäin. Olen täällä joskus aikaisemmin todennut esimerkiksi, että kun Saksan liittotasavallassa nuorisotyöttömyys on pienempi kuin keskimääräinen työttömyys, se on osoitus siitä, että Saksassa koulujärjestelmän suhteen on onnistuttu erinomaisen hyvin.

Henkilökohtaisesti haluan myös antaa arvostukseni suomalaiselle peruskoulujärjestelmälle. En ole kaipaamassa steinerkouluja tähän maahan. Olen esimerkiksi omassa kotikaupungissani Porissa kuitenkin ollut ymmärtämässä niitä ihmisiä, jotka haluavat sellaista käydä, ja olen myös aikanaan ollut valtuustossa äänestämässä sen asian puolesta. Mutta voin todeta, että omat lapseni ovat saaneet erinomaisen opetuksen suomalaisessa peruskoulussa, ja olen tyytyväinen siihen.

Sen takia olen jäänyt myös ihmettelemään sitä, että Vilho Hirven johdolla istunut toimikunta on esittämässä nyt muutoksia, joilla avattaisiin ostopalvelut meidän peruskoulujärjestelmäämme ja mahdollistettaisiin epäpätevien henkilöiden käyttö samanaikaisesti, kun ostopalvelut mahdollistettaisiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

18) Hallituksen esitys laiksi maaseutuelinkeinolain 27 §:n, porotalouslain 41 a §:n ja luontaiselinkeinolain 46 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 27/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

19) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 28/1996 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Katson tärkeäksi puhua muutaman sanan tästä esityksestä, koska perusteluissa, jotka ovat siis ministeriön laatimat, tuodaan hyvin esiin muutama hyvin keskeinen asia, jotka aivan samalla tavalla kuin tartuntatauteihin, niiden hoitoon ja hoitoon hakeutumiseen vaikuttavat kaikkien sairauksien hoitoon hakeutumiseen, myös sairauksien prognoosiin eli ennusteeseen.

Hallitus aivan oikein esittää, että maksuttomuutta tulisi toteuttaa tartuntatautien hoidossa, ilmoitettavien tartuntatautien toteamisessa jne. Perusteluissa todetaan, että on paljon todennäköisempää, että maksuttomuuden aikaansaama hyöty on taloudellisia menetyksiä suurempi. Tämä mielestäni koskee kaikkia niitä sairauksia, joita käydään hoidattamassa terveyskeskuksissa. Hoitoon hakeutuminen viivästyy etenkin näinä aikoina, kun tiedämme, että on varsin paljon ihmisiä, joilla ei ole taloudellisia mahdollisuuksia hoidattaa itseään ehkä niin kuin aikaisemmin.

Edelleen täällä todetaan sivulla 1, että maksullisuus esimerkiksi kunnan palveluksissa voi aiheuttaa viivästymistä tutkimuksiin ja hoitoon hakeutumisessa erityisesti pienituloisten, työttömien ja nuorison keskuudessa. Aivan oikein, mutta tämä koskee myös sitä, että näillä henkilöillä on joku muu sairaus, ei ainoastaan ilmoitusvelvollisuuden alainen tartuntatauti. Tämä koskee vanhenevaa ja keski-ikäistä väestöä esimerkiksi pahanlaatuisten kasvainten löytämisessä ja niiden hoitoon saattamisessa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, tähän on aivan selvää tieteellistä faktaa myös käytettävissä. Kuopion yliopistossa on tehty tohtorinväitös nimenomaan tästä asiasta, joka koskee sitä, millä tavalla maksullisuus hidastaa hoitoon hakeutumista ja millä tavalla se heikentää taudin ennustetta.

Tässä, kun myös ministeri Terttu Huttu-Jun-

tunen on paikalla, halusin tämän asian tuoda myös tällä tavalla esiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

20) Hallituksen esitys laiksi alkoholilain 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 11/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 4/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi torstain varsinaiseen täysistuntoon.

21) Hallituksen esitys sähköturvallisuuslaiksi

Hallituksen esitys 4/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 3/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon.

22) Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain 5 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys 13/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 5/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi torstain varsinaiseen täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi torstaina kello 18. Ajankohtaiskeskustelu on ensi torstaina kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 15.46.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio